

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

УДК: 336.13.051
JEL: F52, G30, G31, G32

ТЕОРЕТИЧНІ КОНЦЕПЦІЇ ФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

**С.В. Онищенко, кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів і банківської справи.
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка**

© Онищенко С.В., 2016.

Стаття отримана редакцією 14.11.2016 р.

Вступ. Сучасні реалії в умовах викликів внутрішніх і зовнішніх загроз, падіння ВВП, зростання інфляційних процесів, кризи фінансової та банківської системи, відтоку капіталу, зростання безробіття, відсутності інвестицій у реальний сектор економіки зумовлюють необхідність розв'язання важливої науково-прикладної проблеми забезпечення збалансованості фінансової системи України, а також розробку та впровадження політики безпечного розвитку держави.

Огляд останніх джерел досліджень і публікацій. Концептуальні підходи до визначення сутності та змісту поняття бюджетної безпеки досліджено такими вітчизняними фахівцями, як: О. Барановський [8], З. Варналій [10], О. Власюк [11], В. Вареник, Г. Дарнопих, М. Єрмошенко Т. Луцик-Дубова. Бюджетну безпеку у забезпеченні стратегії соціально-економічного розвитку держави розглядає О. Колісник [14]. Мартинюк В. виокремлює фіскальну складову і досліджує загрози та чинники впливу [15]. Дослідження теоретичного аналізу бюджетної безпеки наведені у роботах В. Мунтіяна, Г. Пастернак-Таранушенко, С. Пирожкова та інших. Але в сучасній економічній науці у визначенні поняття «бюджетна безпека», теоретичному обґрунтуванні сутності й специфіки та напрямів її забезпечення немає однозначності, тому багато питань є відкритими й дискусійними.

Метою статті є дослідження існуючих наукових концепцій вітчизняних і зарубіжних учених щодо формування бюджетної безпеки держави в умовах глобальних перетворень.

Основний матеріал і результати. Фактично немає жодної складової національної безпеки країни, яка б безпосередньо не залежала від рівня бюджетної безпеки держави. У той же час рівень бюджетної безпеки взаємозалежний і взаємопов'язаний з іншими складовими національної безпеки держави.

Дослідження теоретичної сутності бюджетної безпеки необхідно розпочати з історичних аспектів її розвитку та становлення як діалектичного взаємозв'язку безпеки та бюджету. У зв'язку з цим доцільно розглядати бюджетну безпеку з позиції еволюції формування держави й уявлення про розвиток фінансових відносин на різних етапах розвитку суспільства.

Науковому осмисленню питань бюджетної безпеки сприяли певні особливості досліджень у галузі безпеки, а саме логіка вивчення її структурних елементів від загального до часткового і системний характер. Так, дедуктивний характер вивчення особливостей економічної безпеки простежується в процесі аналізу витоків цього поняття [14].

Цілком очевидним є той факт, що на сьогодні немає галузі знань, де дослідження питання безпеки не займали б досить значне місце в системі наукових положень. Доцільно зауважити, що виділення в окремий сегмент наукового дослідження бюджетної безпеки розпочалося з досліджень у сфері економічної, а потім і фінансової безпеки.

Досліджуючи етапи розвитку поняття «безпека», зазначимо, що вживати його як термін почали з 1190 року. У той час під безпекою розуміли спокійний душевний стан людини, яка вважала себе захищеною від будь-якої небезпеки. Проте до XVII ст. термін «безпека» вживався досить рідко, оскільки тоді акцент переміщувався з безпеки людини на безпеку суспільства та держави. Водночас більшого поширення отримав інший соціальний феномен – поліція, який трактувався як державний устрій, державне управління, мета якого – всезагальне благо та безпека. Синтез понять «поліція» та

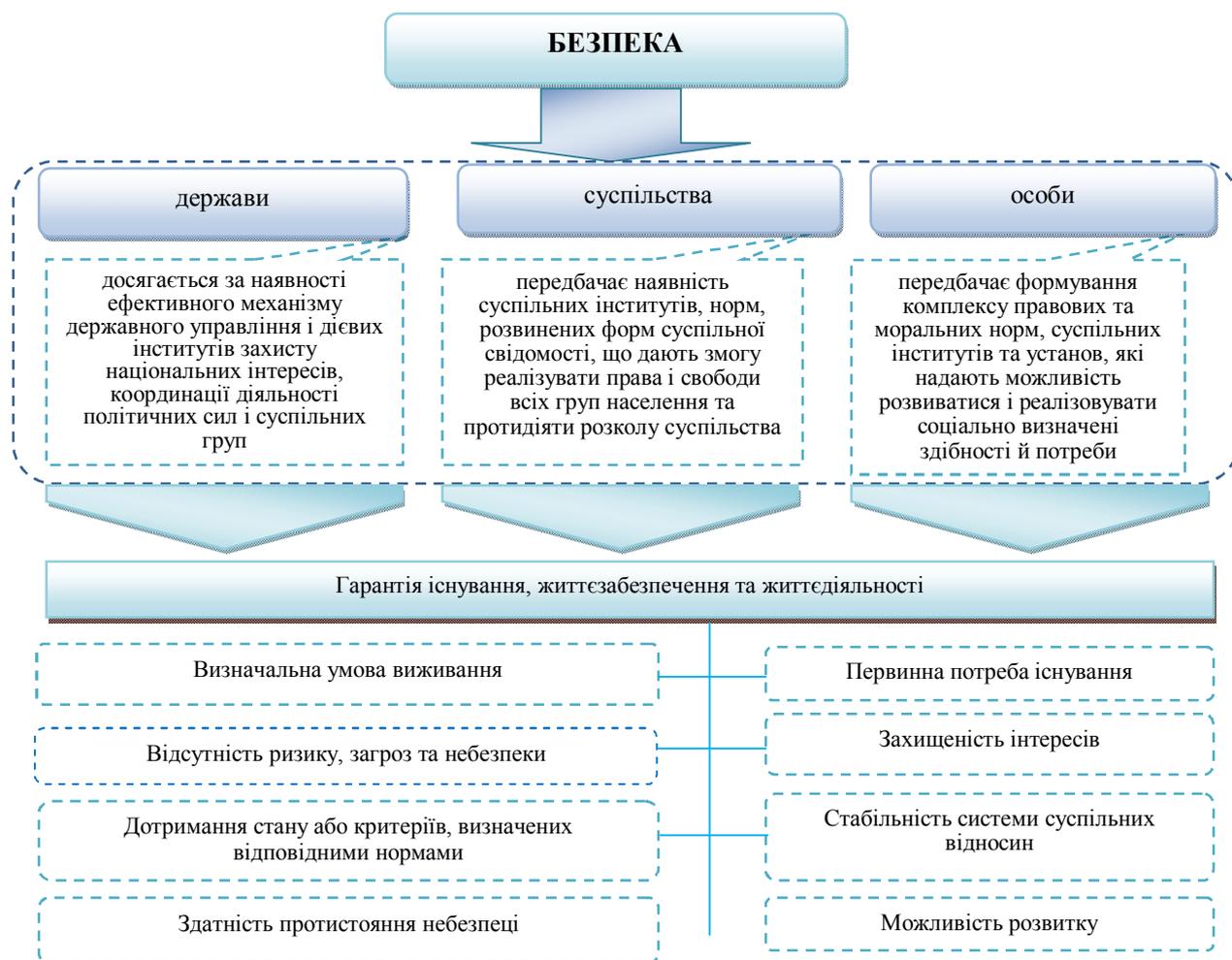
«безпека» у XVII – XVIII ст. виявився у трактуванні терміна «безпека» як головної мети держави, що полягає у забезпеченні такого стану спокою, коли немає реальної небезпеки, чому сприяють матеріальні, економічні, політичні умови, які гарантуються відповідними органами й організаціями [19].

Останнім часом із структурними змінами в Україні сутність категорії «безпека» набула нового системного та глибокого сенсу захищеності життєво важливих інтересів від ризиків, загроз та небезпек. У ст. 3 Конституції України декларується, що «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю».

Барановський О.І., враховуючи онтологічний підхід до категорії «безпека», доводить внутрішню суперечливу єдність із категорією «небезпека». Безпека являє собою єдність наявності і відсутності небезпеки. Суперечливість єдності небезпеки і безпеки проявляється і в тому, що небезпечно для одного є одночасно безпечним для іншого. Небезпека і безпека – дві сторони однієї медалі, єдність протилежностей, що забезпечує існування і розвиток системи, її гармонію. Водночас провідну роль у цій гармонії відіграє безпека, яка виступає гарантом збереження системи [8; 17].

Безпека є загальноісторичною та суспільною категорією, що охоплює всю історію і все майбутнє людства, має визначне значення існування як окремої особи, так і соціального суспільства будь-якого рівня.

Загалом виділяють три рівні безпеки: безпека особи, суспільства і держави. Домінантна роль однієї чи іншої складової визначається ендогенними й екзогенними умовами розвитку держави у певний період, характером суспільних відносин, політичним устроєм, рівнем економічного розвитку та ступенем поширення небезпеки (рис. 1).

Рис. 1. Структурна характеристика наукової категорії «безпека»

Джерело: систематизовано автором за матеріалами [8,10,11].

Захищеність є історично визначеною системою збалансованих відносин між людьми стосовно їх життєзабезпечення та життєдіяльності. Діалектика удосконалення відносин захищеності полягає у безперервному процесі посилення функціональної основи життєздатності й усестороннього захисту суспільного буття.

Вихідними категоріями при визначенні безпеки є стан, властивість, інтереси, загрози інтересам. Для них усіх спільним є те, що вони характеризують стан об'єкта стосовно загроз різноманітного

походження. Отже, характер загрози є організаційною ознакою в цій групі понять. Особливості передумов виникнення, характер вияву та ступінь впливу загроз визначає характер безпеки.

Підсумовуючи викладене вище, зазначимо, що безпека – це найважливіша категорія і необхідна передумова збалансованого функціонування системи суспільних відносин, котра забезпечує захищеність особи, життєдіяльність та дієздатність держави, суспільства від глобальних викликів та загроз.

На сучасному етапі розвитку безпекознавства бюджетна безпека як економічна категорія є малодослідженою і в основному розглядається крізь призму фінансової чи економічної безпеки. У науковій літературі склалися три основні концептуальні підходи до визначення сутності бюджетної безпеки держави, але деякі науковці пропонують комплексно розглядати цю категорію, комбінуючи існуючі підходи:

1) бюджетна безпека як стан захищеності бюджетної системи від внутрішніх і зовнішніх загроз, що забезпечує здатність держави фінансувати реалізацію своїх функцій відповідно до національних інтересів;

2) бюджетна безпека як сукупність умов стійкості бюджетної системи, пріоритетна роль якої визначається об'єктивною необхідністю існування збалансованого бюджету;

3) бюджетна безпека держави як стан забезпечення платоспроможності держави з урахуванням балансу доходів і видатків державного й місцевих бюджетів та ефективності використання бюджетних коштів.

Найбільш повне визначення бюджетної безпеки держави в межах першого концептуального підходу було запропоновано О. Барановським: «Під бюджетною безпекою треба розуміти стан і заходи із забезпечення бюджетного суверенітету держави (можливості здійснення незалежної бюджетно-податкової політики з огляду на специфіку функціонування національної бюджетної системи); платоспроможності (рівня бюджетного потенціалу) держави і її регіонів, місцевих громад, суб'єктів господарювання і домогосподарств для виконання ними своїх функцій і убезпечення функціонування і життєдіяльності з урахуванням балансу доходів і видатків державного й місцевих бюджетів, корпоративних бюджетів і бюджетів домогосподарств та доцільності, законності, своєчасності й соціально-економічної ефективності використання бюджетних коштів на всіх рівнях...» [8; 597].

Другий концептуальний підхід базується на розумінні бюджетної безпеки держави як стійкості бюджетної системи, котра забезпечує збалансованість бюджету та його бездефіцитність.

Зокрема, за С.І. Кіреєвим, бюджетна безпека характеризується ступенем збалансованості бюджету, отже, розміром його дефіциту або бездефіцитністю, а рівень бюджетної безпеки обернено пропорційний рівню бюджетного дефіциту [8; 599].

Третій підхід базується на розумінні бюджетної безпеки як стану захищеності бюджетної системи та всіх її елементів від внутрішніх і зовнішніх загроз, що забезпечує здатність держави фінансувати реалізацію своїх функцій відповідно до національних інтересів, саме такого підходу дотримується В.Ф. Дець [12].

О.В. Деменок і В.І. Глухова стверджують, що бюджетна безпека – це спроможність бюджетної системи забезпечити фінансову самостійність держави й ефективне використання нею бюджетних коштів у процесі виконання функцій соціального захисту; державного управління і міжнародної діяльності; фінансування науки, освіти, культури, охорони здоров'я; забезпечення національної безпеки й оборони, реалізації інвестиційної та екологічної політики [13].

О.Я. Колісник характеризує теоретичні підходи до комплексного розуміння бюджетної безпеки як економічного поняття. На основі використання філософських категорій «зміст» і «форма» обґрунтовано, що зміст бюджетної безпеки проявляється у співвідношенні бюджетних коштів, параметрів їх формування і розподілу та сумарних потреб одержувачів таких ресурсів; за формою бюджетна безпека виявляється в системі оцінок, що характеризують її рівень; об'єктом бюджетної безпеки визначено бюджетні кошти, кількісні та якісні характеристики їх розподілу між ланками бюджетної системи, суспільно-політичні, правові та процедурні аспекти бюджетного процесу, що виступають як індикатори та критерії оцінювання і забезпечення бюджетної безпеки; предметом є діяльність держави, спрямована на гарантування певного рівня бюджетної безпеки шляхом впливу на її об'єкт [14]. Бюджетну безпеку О.Я. Колісник розглядає як фінансові умови, виражені в обсягах бюджетних ресурсів і принципах їх формування та розподілу, за яких забезпечується здатність держави й суспільства до самозбереження і розвитку.

Визначення бюджетної безпеки держави в межах третього концептуального підходу закріплена і в Методичних рекомендаціях щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, а переважна більшість науковців притримуються першої позиції, згідно з якою сутність бюджетної безпеки розглядається як стан забезпечення платоспроможності та фінансової стійкості державних фінансів, що надає можливість органам державної влади максимально ефективно виконувати покладені на них функції.

Незважаючи на актуальність проблеми, сьогодні не існує єдиного загально визнаного визначення сутності бюджетної безпеки, семантика і морфологія цього поняття змінюються залежно

від завдань, місця, а також від наявності внутрішніх і зовнішніх загроз, що існують на певному етапі розвитку суспільства.

Спираючись на дослідження вчених, бюджетну безпеку розглядають і як передумову реалізації ефективної державної фінансово-економічної політики як основи досягнення національних інтересів. Рациональне використання бюджету як фінансової бази державного регулювання ринкової економіки має забезпечувати регулювання економічних і соціальних процесів в інтересах суспільства, створювати передумови для економічного розвитку країни. Тому важливим напрямом економічної політики є досягнення економічної рівноваги у фінансовій сфері держави як неодмінної умови сталого зростання економіки та реалізації національних інтересів.

Ураховуючи викладене вище та спираючись на власні напрацювання, запропоновано розглядати поняття бюджетної безпеки як рівень здатності бюджетної системи, який забезпечує платоспроможність й фінансову стійкість держави, ефективне використання бюджетних коштів з урахуванням стратегічних пріоритетів розвитку бюджетних відносин, й визначено потенційну спроможність протистояння і запобігання загрозам внутрішнього і зовнішнього походження.

Форма прояву бюджетної безпеки виявляється в системі оцінок, що характеризують її рівень у динаміці й відносно оптимального значення індикаторів та інтегрального індексу.

Об'єктом бюджетної безпеки є рівень виконання державного бюджету, ефективність використання бюджетних ресурсів, бюджетний процес, бюджетна система. Предметом бюджетної безпеки виступає діяльність органів державної влади, фінансових інституцій, інструментів бюджетної політики, що спрямовані на реалізацію безпечного рівня бюджетної безпеки.

Висновки. Проведене дослідження дало змогу встановити домінуючу роль і місце бюджетної безпеки в системі фінансової та економічної безпеки держави. Сучасна парадигма безпекознавства свідчить, що безпека – це найважливіша категорія і необхідна передумова збалансованого функціонування системи суспільних відносин, котра забезпечує захищеність від глобальних викликів та загроз. На сучасному етапі розвитку безпекознавства сформовано три основні концептуальні підходи до визначення сутності бюджетної безпеки як економічної категорії. Системоутворювальним елементом бюджетної безпеки держави є державний бюджет, що є багатоаспектним поняттям. Бюджет як інструмент державної політики відіграє ключову роль у забезпеченні соціально-економічного розвитку держави, реалізації її національних інтересів: обсяг і структура дохідної та видаткової частин бюджету впливають на функціонування всіх секторів економіки.

В умовах політичної й економічної нестабільності бюджетна безпека є категорією надбудови бюджетної політики і включає методологічні принципи інституційного забезпечення та інструменти процесного, функціонального й стратегічного підходів. Бюджетна безпека є передумовою реалізації ефективної державної фінансово-економічної політики як основи досягнення національних економічних інтересів держави.

ЛІТЕРАТУРА:

1. The Global Competitiveness Report [Електронний ресурс] / The World Economic Forum. – Режим доступу: <http://www.weforum.org/reports>.
2. Europe 2020: European Union's ten-year growth strategy [Electronic recourse] / European Commission. – Accessed mode : http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm
3. Indicators [Electronic recourse] / The World Bank. – Accessed mode : <http://www.worldbank.org/>.
4. Статистична інформація [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України: офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
5. Luciani J. The Economic Content of Security [Electronic recourse] / J. Luciani // Journal of Public Policy. – Apr. - Jun., 1988. – Vol. 8. – Working Paper No 2. – P. 151–173. – Accessed mode : <http://jpublicpolicy.com/>.
6. Cable V. What Is International Economic Security? [Electronic recourse] / V. Cable // International Affairs. – 1995. – Vol. 71. – Working Paper No 2. – P. 312 – 317. – Accessed mode : <http://en.interaffairs.ru/>.
7. Бабець І.Г. Методичні підходи до оцінювання бюджетної безпеки України / І. Г. Бабець // Науковий вісник НЛТУ України. – Л., 2013. – № 23.1.
8. Барановський О. І. Філософія безпеки: монографія: у 2 т. / О. І. Барановський. – К.: УБС НБУ, 2014. – Т.1. – 831 с.
9. Буркальцева Д.Д. Інституціональне забезпечення економічної безпеки України: монографія / Д.Д. Буркальцева. – К. : Знання України, 2012. – 347 с.
10. Варналій З. С. Економічна безпека України: проблеми та пріоритети зміцнення : монографія / З. С. Варналій, Д. Д. Буркальцева, О. С. Саєнко. – К.: Знання України, 2011. – 299 с.
11. Власюк О. С. Теорія і практика безпеки в системі науки про економіку: наукова доповідь / О. С. Власюк; Нац. ін-т проблем міжнар. безпеки при Раді національної безпеки і оборони України. – К., 2008. – 48 с.

12. Дець В. Ф. Міжбюджетне регулювання в системі забезпечення економічної безпеки держави: автореф. дис. канд. екон. наук: спец. 21.04.01 – економічна безпека держави / В.Ф. Дець. – К., 2008. – 25 с.
13. Деменок О. В., Глухова В. І. Бюджетна безпека України як складова фінансової безпеки держави: стан та перспективи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/nie/2010_1/016-022.pdf.
14. Колісник О. Я. Бюджетна безпека у забезпеченні стратегії соціально-економічного розвитку держави: автореф. дис. канд. екон. наук: спец. 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит / О.Я. Колісник. – Тернопіль, 2009. – 20 с.
15. Мартинюк В. П. Оцінка стану національної економіки на основі інтегрального показника економічної безпеки держави / В. П. Мартинюк // Економіка, менеджмент, підприємництво. – 2013. № – 25 (I). – С. 179 – 188.
16. Предборський В. А. «Автономна тіньова держава» як загроза національній безпеці / В.А. Предборський // Формування ринкових відносин в Україні : зб. наук. пр. Наук.-дослід. економічного ін-ту Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. – К., 2015. – Вип. 1. – С. 15 – 22.
17. Сухоруков А. І. Синергетичний механізм формування системи економічної безпеки держави / А. І. Сухоруков, Д. О. Остапчук // Економічний часопис – XXI. – 2014. – № 1–2 (1). – С. 19 – 22.
18. Економічна ситуація та прогнози [Електронний ресурс] / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України: офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/>.
19. Онищенко С. В. Загрози економічній безпеці України: сутність, оцінювання та механізм упередження [монографія] / С. В. Онищенко, О. А. Пугач. – Полтава: ПолтНТУ, 2015. – 337 с.
20. Про внутрішнє та зовнішнє становище України у сфері національної безпеки: аналітична доповідь до позачергового Послання Президента України до Верховної Ради України / Національний інститут стратегічних досліджень. – К. : НІСД, 2014. – 148 с.
21. Varnaliy Z., Onishchenko S., Masliy A. Preventing threats as a precondition to increase the level of Economic Security of the State / Scientific Journal «ScienceRise». – 2016. № 7/1(24). – С. 41 – 46. DOI: 10.15587/2313-8416.2016.74409.

REFERENCES:

1. The World Economic Forum (2015). *The Global Competitiveness Report*. Retrieved from <http://www.weforum.org/reports>.
2. European Commission (2015). *Europe 2020: European Union's ten-year growth strategy*. Retrieved from http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm.
3. The World Bank (2013). *Indicators*. Retrieved from <http://www.worldbank.org/>.
4. State Statistics Service of Ukraine (2015). *Statistic information*. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/> (in Ukr.).
5. Luciani J. (1988). *The Economic Content of Security* (Working Paper No 2, Vol. 8). Retrieved from <http://jpublicpolicy.com/>.
6. Cable V. (1995). *What Is International Economic Security?* (Working Paper No 2, Vol. 71). Retrieved from <http://en.interaffairs.ru/>.
7. Babets I.G. (2013). *Methodological approaches to safety assessment of fiscal Ukraine* // Scientific Journal NLTU Ukraine. 23 (in Ukr.).
8. Baranovskyy O. I. (2014). *Security philosophy: monograph: in 2 t.* Kyiv: UBS. NBU (in Ukr.).
9. Burkaltseva D.D. (2012). *Institutional economic security of Ukraine*. Kyiv: Znannya Ukrayiny (in Ukr.).
10. Varnaliy Z. S., Burkaltseva D. D., Sayenko O. S. (2011). *Economic security of Ukraine: problems and priorities of strengthening*. Kyiv: Znannya Ukrayiny (in Ukr.).
11. Vlasyuk O. S. (2008). *Theory and practice safety in the sciences of economics: research report*. Kyiv: National Institute of International Security Problems at the National Security and Defense Council of Ukraine (in Ukr.).
12. Dets V.F. (2008). *Intergovernmental fiscal adjustment in the system of economic security: Author. Dis. candidate. Econ. Sciences specials.* –К., 2008. – 25 p.
13. Demenok O.V., Glukhov V.I. (2010). *Ukraine security budget as part of the financial security of the state: state and prospects*. Retrieved from http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/nie/2010_1/016-022.pdf.
14. Kolesnik O.J. (2009) *Budget to ensure security of socio-economic development*: Thesis. Dis. candidate. Econ. Sciences specials. Ternopol. (in Ukr.).
15. Martyniuk V. (2013). *Assessment of the national economy based on the integral index of economic security*. Economics, management, entrepreneurship, 25 (I), 179–188 (in Ukr.).
16. Predborsky V. A. (2015). *«Shadow Autonomous State» as a threat to national security*. Formation of market relations in Ukraine: Coll. Science. pr. Nauk. Research. Economic Institute of the Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine. – Kyiv: Vol.1, 15–22 (in Ukr.).

17. Sukhorukov A., Ostapchuk D. (2014). *Synergetic mechanism of the state economic security system formation*. *Ekonomicnij Casopis – XXI (Economic Annals-XXI)*, 1 – 2(1), 19 – 22 (in Ukr.).
18. Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine (2013). *Economic situation and forecasts*. Retrieved from <http://www.me.gov.ua/> (in Ukr.).
19. Onishchenko S., Pugach A. (2015). *Threats to economic security of Ukraine: essence, evaluation and prevention mechanism*. – Poltava: PoltNTU (in Ukr.).
20. *On the internal and external situation of Ukraine in the national security* (2014). Analytical report to an extraordinary President of Ukraine to the Verkhovna Rada of Ukraine. – Kyiv: National Institute for Strategic Studies (in Ukr.).
21. Varnaliy Z., Onishchenko S., Masliy A. (2016). Preventing threats as a precondition to increase the level of Economic Security of the State // *Scientific Journal «ScienceRise»*, 7/1(24), 41–46 (in Ukr.). DOI: 10.15587/2313-8416.2016.74409

UDC: 336.13.051

Svitlana Onyshchenko, PhD (Economics), Associate Professor. Poltava National Technical Yuri Kondratiuk University. **Theoretical Concept of State Security Budget**. The author paid attention that the modern realities require a rethinking of the concept of security and budget system from the standpoint of safety, with a significant place must be given to strengthening fiscal security. During the theoretical generalization of scientific approaches it found that at the present stage of Security Studies formed three main conceptual approaches to defining the essence of security budget as an economic category. The author gave such budget security definition: the level of ability of the budget system which ensured the solvency and financial stability of the state, effective use of budget funds on the basis of strategic priorities of intergovernmental relations and identified the potential ability of opposition and prevent threats to internal and external origin. System-element fiscal security of the state is the state budget which is a multidimensional concept. The budget as an instrument of state policy has a key role in the socio-economic development, the implementation of its national interests, such as the amount and structure of revenues and expenditures affecting the functioning of all sectors. Fiscal security is a prerequisite for effective implementation of public finance and economic policy as the basis of the achievement of national economic interests. In terms of political and economic instability safety budget is fiscal policy add-categories and includes methodological principles of institutional support process and tools of functional and strategic approach.

Keywords: security, financial security, the security budget, the state budget, threat, fiscal policy.

УДК: 336.13.051

Світлана Володимирівна Онищенко, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів і банківської справи. Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка. **Теоретичні концепції формування бюджетної безпеки держави**. Акцентовано увагу на сучасних реаліях, які вимагають переосмислення концепції безпеки та бюджетної системи з позицій безпечного розвитку, і питаннях зміцнення бюджетної безпеки держави. У процесі теоретичного узагальнення наукових підходів виявлено, що на сучасному етапі розвитку безпекознавства сформовано три основні концептуальні підходи до визначення сутності бюджетної безпеки як економічної категорії. Запропоновано авторське визначення поняття бюджетної безпеки як рівень здатності бюджетної системи, котрий забезпечує платоспроможність й фінансову стійкість держави, ефективне використання бюджетних коштів з урахуванням стратегічних пріоритетів розвитку бюджетних відносин, та визначено потенційну спроможність протистояння й запобігання загрозам внутрішнього і зовнішнього походження.

Ключові слова: безпека, фінансова безпека, бюджетна безпека, державний бюджет, загрози, бюджетна політика.

УДК: 336.13.051

Светлана Владимировна Онищенко, кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов и банковского дела. Полтавский национальный технический университет имени Юрия Кондратюка. **Теоретические концепции формирования бюджетной безопасности государства**. Акцентировано внимание на современных реалиях, которые требуют переосмысления концепции безопасности и бюджетной системы с позиций безопасного развития, и вопросах укрепления бюджетной безопасности государства. В процессе теоретического обобщения научных подходов выявлено, что на современном этапе развития безопасности как науки сформированы три основные концептуальные подходы к определению сущности бюджетной безопасности как экономической категории. Предложено авторское определение понятия бюджетной безопасности как уровень способности бюджетной системы, которая обеспечивает платежеспособность и финансовую устойчивость государства, эффективное использование бюджетных средств с учетом стратегических приоритетов развития бюджетных отношений, а также определена потенциальная способность противостояния и предотвращения угроз внутреннего и внешнего происхождения.

Ключевые слова: безопасность, финансовая безопасность, бюджетная безопасность, государственный бюджет, угрозы, бюджетная политика.

METHODOLOGICAL AND METHODICAL EVALUATION'S ASPECTS OF BANK CREDIT ACTIVITY EFFECTIVENESS

R.A. Herasymenko, PhD, Associate Professor.
V.V. Herasymenko, PhD, Associate Professor.
Donetsk National University.

© Herasymenko R.A., 2016.

© Herasymenko V.V., 2016.

Стаття отримана редакцією 14.11.2016 р.

Introduction. The credit activity of any modern business bank is a philosophy of banking business. However, the credit activity of banks in Ukraine is held back by significant risks due to internal factors as well as the complexities of the environment, which are caused by economic and political instability in society. As a result, growth rates of bank loans have reduced, the quality of their loan portfolio has worsened, which had negatively affected on banks financial results and hinders its support for development of national economy.

Literature review. The importance of this research is determined by broad coverage of scientific works by such scientists as Y. Bezditko, A. Vasiurenko, V. Mishchenko, A. Moroz, M. Novoseltseva, T. Pavlenko, I. Persii-Verhunencko, S. Podik, S. Reverchuk, M. Savluk, A. Solodko and others.

However, despite of the great contribution of these and others scientists to this problem, the available assessment methodology of this part of banking business remains imperfect and the current situation with significant amounts of past due loans in banks indicate insufficient credit management of banks.

Setting objectives. Thus, the purpose of this article is to improve methodology of bank credit effectiveness assessment in order to identify the reserves of the credit mechanisms to support national economy.

Basic material and results. An important part of Ensuring effective credit activity of the bank is the evaluation of its level to identify exciting problems and find solutions.

The research had revealed that some scientists suggest to do such assessment only through analysis of profitability of loan assets (A. Herasymovych, I.M. Parasii-Verhunencko, V. Kochetkov), other scientists through analysis of the profitability and credit risk as well (L. Prymostka, A. Lavrushin, I. Mamonova, N. Valentseva), others – on basis of cost approach (V. Volohov).

A critical review of existing scientists' points of view and our own research allows determining the evaluation approach of the bank credit activity effectiveness, which are based on these initial positions.

First, the efficiency of credit activity is to be measured at the volume of income, yield and profitability of bank credit operations, while the quality of the loan portfolio in terms to credit risk measures the effectiveness of bank credit management.

Second, determination of the bank credit effectiveness should be made through group of indicators that collectively define efficiency of both credit operations and employee's activity of credit bank department in each of its structural level.

Third, when determining bank's credit efficiency one should consider the impact on cost of bank credit operations related to debt provisioning, since those expenses are part of bank expenses.

Fourth, when determining bank's credit efficiency, one should take into account not only interest income and interest expenses, but non-interest income and non-interest expenses that relate to the creation of resources for making credits and its accommodation in loan assets.

Therefore, we consider it possible to develop a model for evaluating the bank credit efficiency on the basis of indicators grouped as it shows in Figure 1.

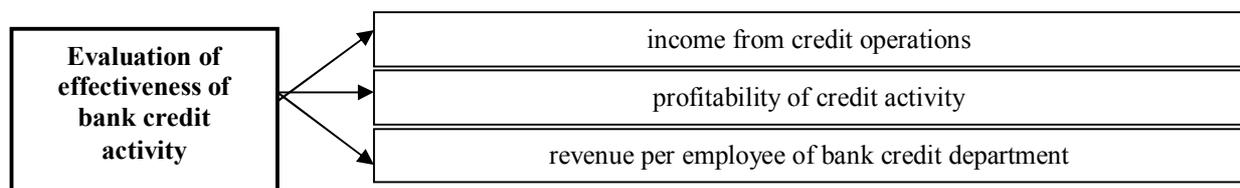

Fig. 1. Grouping of evaluation's indicators of bank credit activity effectiveness